

DOPRINOS SVEUČILIŠNOGA KNJIŽNIČARSTVA SRBIJE PROBLEMATICI EKONOMSKOGA RAZVOJA I SRODIH DISCIPLINA – POGLED IZ DIGITALNOGA OKRUŽENJA

THE CONTRIBUTION OF SERBIAN ACADEMIC LIBRARIANSHIP TO THE DOMAIN OF AN ECONOMIC DEVELOPMENT AND COHERENT DISCIPLINES – AN OUTLOOK FROM A DIGITAL ENVIRONMENT

Vesna Župan

zupan@unilib.bg.ac.rs

Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“

UDK / UDC 027.7:316.422.4(497.11)

Stručni rad / Professional paper

Sažetak

Visokoškolske knjižnice Srbije kao i sve ostale knjižnice dijelile su i dijele sudbinu ekonomije. U Srbiji su visokoškolske knjižnice bile i ostale kolijevka informacijske pismenosti za širok krug čitatelja, a prije svega studenata. Otvorena je znanost ono u što se danas ulažu sredstva, prema čemu se usmjeravaju kadrovi, o čemu se uvelike čita i piše, raspravlja i pregovara.

Svijest o tome da bez otvorenoga pristupa ne sudjelujemo u globalizaciji znanja niti možemo pridonositi njegovu širenju jača s intenzivnim rastom broja besplatno dostupnih kompletnih tekstova stručnih knjiga i časopisa. Otvoreni repozitoriji izgrađeni u skladu s prihvaćenim međunarodnim normativnim aktima zaslužuju osobitu pozornost, a u okviru marketinških aktivnosti knjižnica znanstvenog profila. Sva ozbiljna pretraživanja i istraživanja počinju u akademskoj knjižnici, a potom objavljeni rezultati završavaju u nekom od njezinih fondova. Cilj je ovoga rada u kontekstu zalaganja za knjižnice upozoriti na njihov konkretan doprinos problematici ekonomskog razvoja u Srbiji i u svijetu.

Ključne riječi: akademsko knjižničarstvo, baze podataka, digitalizacija, ekonomski razvoj, otvorena znanost, Srbija

Summary

The academic libraries of Serbia, as well as all other libraries, shared and still share the destiny of economy. The academic libraries have been and still are the core of the information

literacy for a wide segment of readers, especially students. Open science is the field financial means are being invested in, staff is being oriented to, what is being read and written about, discussed and negotiated on.

The conscience of the fact that we don't participate in the globalization of knowledge without an open access, nor we can contribute to its growth gets stronger with the intensive growth of the number of freely available full texts from academic books and journals. Open repositories created in accordance with the adopted international normative acts deserve particular attention in the framework of marketing activities by scientific libraries. All serious retrievals and research begin in the academic library. Papers published after that end up in some of its collections. The scope of this paper is to point out the obvious contribution of libraries to the problems of the economic development both in Serbia and worldwide.

Key words: academic librarianship, databases, digitization, economic development, open science, Serbia

Uvod

Praćenjem suvremenih tendencija u međunarodnoj ekonomiji može se zapaziti da je itekako promijenjena svjetska ekonomska paleta u posljednja tri desetljeća. Sveučilišno knjižničarstvo Srbije te promjene redovito prati. Srbija je zemlja Zapadnoga Balkana, a ekonomski je orijentirana prema Europskoj uniji. Još je to zemlja u razvoju koja sudjeluje u stvaranju otvorenoga društva i društva znanja, a u okviru europskih inicijativa. Pri primjeni novih tehnologija u profesionalnoj praksi visokoškolskih knjižnica Srbije uzimaju se u obzir iskustva razvijenijih zemalja.

Cilj je ovog rada upozoriti na zastupljenost literature iz područja ekonomskog razvoja u sustavu COBISS.SR.¹ Taj sustav nudi zajednički e-katalog koji se naziva i kumulativnim katalogom. On omogućuje knjižnicama koje su u njemu da preuzimaju zapise iz uzajamne baze podataka za nabavljena djela u lokalnu bazu podataka te da tako olakšano upotpunjuju vlastiti e-katalog. Treba imati na umu da sustav COBISS.SR ne ujedinjuje sve visokoškolske knjižnice Srbije, ali uključuje, ipak, većinu njih. Ne postoji precizan podatak o tome koliko je ekonomskih knjižnica u sustavu COBISS.SR iako su njihovi nazivi sasvim poznati i dani su u COLIB-u, tj. u Bazi podataka o knjižnicama koje sudjeluju u COBISS sustavu. Razlog je za to sljedeći: višedisciplinarnost je sve češća u knjižnicama. Ekonomija je primijenjena znanost i vezana za najrazličitija područja ljudske djelatnosti. Treba spomenuti knjižnicu Visoke turističke škole strukovnih studija u Beogradu. Naime, *turizam* se svojedobno izučavao na Prirodno-matematičkome fakultetu u Beogradu, a osim toga postojao je i smjer koji se odnosio na *ekonomiku turizma*, na Ekonomskome fakultetu u Beogra-

¹ Akronim od Cooperative On-line Bibliographic System & Services in Serbia, ili u prijevodu – Kooperativni online bibliografski sustav i servisi.

du. Pretpostavlja se da se hotelijerstvo i turizam izučavaju i danas na Ekonomskome fakultetu u Beogradu, samo u nekom određenom obliku, izmijenjenu u odnosu na planove i programe iz proteklih desetljeća. Dakle, takva se knjižnica ne bi mogla striktno svrstati u okvir nekog od ova dva područja; zapravo, pripada na određen način i jednom i drugom. U radu se polazi od sljedećih pretpostavki:

1. Izgradnja knjižničnih zbirki iz ekonomije ovisi o praćenju suvremenih tendencija u svjetskoj ekonomiji, od nabave, kao i od raspoloživa novca.
2. Na zahtjeve i očekivanja korisnika odgovara se građom iz vlastitih fondova, međuknjižničnom posudbom i omogućivanjem korištenja e-izvorima iz slobodnog pristupa, kao i otvorenog sadržaja digitalnog repozitorija.

Zbirke, odnosno, fondovi ekonomskih knjižnica izgrađuju se u skladu s njihovim tipom. Pri tome se vodi računa o sljedećem:

1. da nema nepotrebne nabave duplikata
2. da bude zastupljena domaća, ali i strana literatura
3. da budu zastupljeni svi profesionalni segmenti ekonomskih znanosti, a s obzirom na čitalačku publiku konkretne knjižnice, tj. njezino uobičajeno ili tradicionalno članstvo
4. da godina izdanja ne bude predaleko od trenutka u kojem se djelo nabavlja
5. da cijena po kojoj se djelo nabavlja, ako je oblik nabave *kupnja*, bude u skladu s visinom raspoloživih sredstava za nabavu odgovarajuće literature. Izbjegavaju se nerealno visoki izdatci i pribjegava traženju onih rješenja koja neće iscrpiti proračun knjižnice za potrebe bilo kojega profesionalnog dijela ekonomije, a ostaviti drugi dio ekonomije zanemaren.

Glavni oblici nabave literature u Univerzitetškoj biblioteci „Svetozar Marković“ u Beogradu bili su, ali su i danas: obvezan primjerak, dar, kupnja i razmjena publikacija.

Treba spomenuti da su u sustavu COBISS.SR, općenito rečeno, 224 knjižnice. Od toga su 83 iz skupine visokoškolskih i sveučilišnih knjižnica, specijalnih ima 38, a narodnih 101. U sustavu COBISS.SR vidljivi su bibliografski opisi, premda ne svih visokoškolskih knjižnica Srbije iz ekonomije, već samo onih koje su članice tog sustava. Autor ovoga teksta razmatra knjižnice u sustavu COBISS.SR. U ovom radu pretražen je zajednički e-katalog COBIB.SR. Stoga, ako govorimo o metodologiji, primijenjena je sinteza, odnosno pretraživanje skupnoga ili zajedničkoga kataloga COBIB.SR. Upotrijebljen je OPAC.² To je bilo potrebno kako bi se razmotrila prisutnost ekonomske građe u knjižnicama iz sustava COBISS.SR. Pri pretraživanju e-kataloga primijenjeno je *trankiranje*, tj. stavljanje zvjezdice na osnovu riječi kako

² Akronim od *on-line public access catalogue*, što znači mrežni javni pristupni katalog.

bi se dobio što povoljniji rezultat. Sama riječ „trankiranje“ potječe od engleske riječi *trunk* što znači glavni dio. Premda u prvi mah djeluje bezazleno, ovo je vrlo bitno. Korisnik koji bi zaboravio upotrebu zvjezdice mogao bi dobiti i deset puta niži rezultat pri pretraživanju nego što bi trebao. U praksi se inače događa i obratno: da se bolji rezultat dobije bez upotrebe zvjezdice. Zato se u pretraživanju primjenjuju oba načina, a za rezultat se uzima onaj koji je povoljniji.

Rezultati pretraživanja u sustavu COBISS.SR

Visokoškolske knjižnice po svom tipu nisu javne te nemaju obvezu objavljivanja godišnjeg izvješća o radu na internetskim stranicama. To se odnosi i na ekonomske knjižnice visokoškolskog tipa u Srbiji. Svaka visokoškolska knjižnica Srbije pripada većoj cjelini poput fakulteta, instituta ili akademije tako da postavljanje podataka u slobodan pristup ovisi o tim knjižnicama, a neizostavno i o donositeljima odluka. Podatci o veličini fonda, broju zaposlenih u svakoj pojedinoj visokoškolskoj knjižnici u Srbiji postoje, ali nisu jedinstveno dostupni preko interneta, raspršeni su po *mreži svih mreža* ili nisu ni objavljeni, ali su zato objavljeni mjestimično neki drugi podatci koji mogu biti korisni za učlanjene i potencijalne članove knjižnice. To sve ovisi o jednom radnom timu do drugom, o jednoj knjižnici do drugoj.

Matične zadaće knjižnica u Srbiji određene su čl. 22 *Zakona o bibliotečko-informacionoj delatnosti*.³ Nadzor nad stručnim radom visokoškolskih i specijalnih knjižnica u Srbiji određen je čl. 25 već spomenutog *Zakona*. Knjižnica je dužna matičnoj knjižnici, na njezin zahtjev, dostaviti podatke potrebne za obavljanje nadzora nad stručnim radom, kao i ovlaštenu djelatniku matične knjižnice omogućiti neposredan nadzor. Način nadzora nad stručnim radom uređuje Narodna knjižnica Srbije.

U ovom radu istaknut je pojam ekonomskog razvoja. Ekonomski razvoj znatno važnijim od ekonomskog rasta čini to da se on odnosi na ukupnu ekonomiju. Naime, u uvjetima u kojima bi neka zemlja A ili B bila monokulturna i osiguravala prihod uglavnom izvozom šećerne repe, ne bi se moglo reći da je ekonomski razvijena, čak iako bi zabilježila rast nacionalnog brutoproizvoda od 10 % prema prethodnoj godini. Ekonomski je razvijena ona zemlja koja pozornost obraća svim bitnim granama industrije, od ekstraktivne i prerađivačke, preko kemijske, farmaceutske i tekstilne, pa do industrije motornih vozila i računala.

Analiza ekonomskih problema u društvu nameće potrebu pronalaženja, prije svega, odgovarajuće literature. Ovim je radom obuhvaćen sustav COBISS.SR. U Srbiji ne postoji ni jedan drugi sustav s toliko visokoškolskih knjižnica. To ne znači da

³ Zakon o bibliotečko-informacionoj delatnosti. // Službeni glasnik RS 52(2011). [citirano: 2020-12-09]. Dostupno na: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-bibliotecko-informacionoj-delatnosti.html>

su sve knjižnice koje zaslužuju našu pozornost, zapravo, u sustavu COBISS.SR. Međutim, taj je sustav izrazito praktičan za uporabu, a centralna knjižnica Univerziteta u Beogradu, tj. Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“, radi u njemu vrlo dugo,⁴ kao uostalom, i Narodna knjižnica Srbije,⁵ Biblioteka Matice srpske u Novom Sadu,⁶ Univerzitetska biblioteka u Kragujevcu,⁷ zatim Univerzitetska biblioteka „Nikola Tesla“ u Nišu⁸ i mnoge druge. Od ekonomskih knjižnica u Srbiji koje su u sustavu COBISS.SR ovo su samo neke:

Biblioteka Ekonomskoga fakulteta u Beogradu
 Biblioteka Ekonomskoga fakulteta u Kragujevcu
 Biblioteka Ekonomskoga fakulteta u Nišu
 Biblioteka Instituta ekonomskih znanosti u Beogradu
 Biblioteka Visoke škole modernog biznisa u Beogradu
 Biblioteka Visoke škole za poslovnu ekonomiju i poduzetništvo u Beogradu itd.

Provedeno je pretraživanje zajedničkoga ili skupnoga COBISS+ sustava COBISS.SR, a pri zadavanju upita primijenjena je metoda ključne riječi iz travnja 2019. Tom su prilikom dobiveni rezultati iz Tablice 1.

Tablica 1. Bibliografski opisi iz ekonomskog razvoja i srodnih disciplina u akademskom knjižničarstvu Srbije⁹

Upit (srpski)	Broj bibliografskih opisa
Ekonomska politika	11 583
Ekonomski razvoj	12 244
Financije	25 784
Marketing	16 593
Međunarodna ekonomija	9 957
Međunarodne financije	4 547
Svjetska trgovina	1 038

⁴ Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“ u Beogradu. [citirano: 2019-04-09]. Dostupno na: www.unilib.rs

⁵ Narodna biblioteka Srbije. [citirano: 2019-04-07]. Dostupno na: <https://www.nb.rs>

⁶ Biblioteka Matice srpske. [citirano: 2019-04-06]. Dostupno na: <https://www.bms.rs>

⁷ Univerzitetska biblioteka u Kragujevcu. [citirano: 2019-05-04]. Dostupno na: www.ub.kg.ac.rs

⁸ Univerzitetska biblioteka „Nikola Tesla“ u Nišu. [2019-05-03]. Dostupno na: <https://www.ubnt.ni.ac.rs>

⁹ Izvor: Kumulativni e-katalog COBIB.SR. [pristup: 2019-04-09].

Osim toga, provedeno je i pretraživanje e-kataloga centralne knjižnice Sveučilišta u Beogradu, u travnju iste godine, zadavanjem ključnih riječi kao upita, a rezultat je prikazan u Tablici 2. Pretražena je lokalna baza podataka Univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković“ u Beogradu koja je jedna od knjižnica u sustavu COBISS.SR.

Tablica 2. Bibliografski opisi iz ekonomskog razvoja i srodnih disciplina u e-katalogu centralne knjižnice Univerziteta u Beogradu¹⁰

Upit (srpski)	Broj bibliografskih opisa
Ekonomska politika	1888
Ekonomski razvoj	2465
Financije	3280
Marketing	2084
Međunarodna ekonomija	1969
Međunarodne financije	623
Svjetska trgovina	167

Kako se može primijetiti iz Tablice 1., najviše bibliografskih opisa za zadane upite bilo je pronađeno iz područja financija, čak 25 784, a u zajedničkom e-katalogu COBIB.SR. Znatno je manje rezultata pronađeno iz područja marketinga, i to 16 593 zapisa u istom e-katalogu i u istom danu pretraživanja. Iz područja ekonomskog razvoja bila su pronađena 12 244 zapisa. Osim toga, iz područja ekonomske politike pronađeno je 11 583 bibliografskih opisa u spomenutom e-katalogu. Uzevši u obzir spomenuto, broj bibliografskih opisa za upit „međunarodna ekonomija“ od 9957 nije velik, ali ni beznačajan.

Među tim bibliografskih opisima, a za sve navedene upite, postoje oni koji se odnose na monografske publikacije i oni koji se odnose na članke. Za upit „svjetska trgovina“, npr., pronađeno je samo 1038 bibliografskih opisa. Iz međunarodnih financija, broj bibliografskih opisa od 4547 referenca govori u prilog tome da bi ovu tematiku trebalo pažljivo pratiti, to prije što suvremene tendencije na tržištu novca i kapitala stalno prate zbivanja u realnoj ekonomiji.

Kako se može primijetiti na osnovi Tablica 1. i 2., nikakva zbroja nema. Za to postoje opravdani razlozi. Naime, danas je višedisciplinarnost znatno zastupljena u stručnim i znanstvenim publikacijama. Ovisno o tome toga na koje se probleme

¹⁰ Izvor: e-katalog centralne knjižnice Sveučilišta u Beogradu. [pristup: 2019-04-09].

konkretno djelo odnosi, ali i o tome kako je obavljena predmetizacija knjižnične građe, jedno djelo može u bazi podataka imati više tematskih odrednica, kao i UDK (Univerzalna decimalna klasifikacija) oznaka. Među djelima koja su obuhvaćena rezultatom pretraživanja na zadani upit „ekonomska politika“, vjerojatno ima onih knjižničnih jedinica koje se istodobno odnose kako na međunarodne financije, tako i na svjetsku trgovinu. Na osnovi Tablice 2. može se primijetiti da su djela iz financija itekako zastupljena u fondu centralne knjižnice Univerziteta u Beogradu, a u usporedbi s djelima na ostale zadane upite iz ove tablice. Odstupanje broja referenca iz marketinga u odnosu na broj referenca iz područja ekonomskog razvoja jest velik, ali nije drastičan. Stoga ne bi trebao izazvati nikakvu zabrinutost, to prije što ovaj rad ne zalazi u kvalitetu građe.

Pišući o digitalnoj ekonomiji, Ivanov u svom djelu *Pojam e-poslovanja i digitalna ekonomija* navodi da su neke od karakteristika digitalne ekonomije „globalizacija, umrežavanje, mobilnost, integracija, elektronsko poslovanje, direktno poslovanje, direktni proizvodi i usluge, nove organizacione forme“.¹¹ Za potrebe ovog istraživanja pretražena je uzajamna baza podataka COBIB.SR zadavanjem upita u OPAC-u (Online Public Access Catalogue ili Online javni pristupni katalog) koji se odnosio na digitalnu ekonomiju. Pronađeno je ukupno 226 zapisa. Zatim je pretražen OPAC Sveučilišne knjižnice „Svetozar Marković“ u Beogradu. Za isti upit pronađeno je 16 zapisa, što govori u prilog tome da bi centralna knjižnica Univerziteta u Beogradu ipak trebala nabaviti znatno više građe o digitalnoj ekonomiji.

Problemi zadovoljstva korisnika

Kolika god da je izdavačka produkcija u Europi i u svijetu, novac koji pristiže u proračun visokoškolskih knjižnica Srbije znatno je manji od svote koju bi one željele imati kako bi popunile vlastite fondove novom literaturom. Osim toga i spremišta su ograničavajući čimbenik kada je riječ o nekim oblicima knjižnične građe. Jedan od načina da se nadoknadi nedostatak građe o ekonomskom razvoju usluga je međuknjižnične posudbe s inozemstvom. Univerzitetaska biblioteka „Svetozar Marković“ u Beogradu, koja radi u obnovljenu zdanju od 2018. godine, pruža svojim učlanjenim korisnicima ovu uslugu. Međuknjižničnom posudbom s inozemstvom mogu se nabaviti željene knjige i članci iz humanističkih, društvenih, prirodnih i tehničkih znanosti.

Knjižničari visokoškolskih knjižnica Srbije pružaju korisnicima kratke instrukcije. Kompletni tekstovi e-članaka snimaju se na džepne memorije ili šalju e-po-

¹¹ Ivanov, S. *Pojam e-poslovanja i digitalna ekonomija*. Zaječar: Fakultet za menadžment, 2019. Str. 20. [citirano: 2020-12-15]. Dostupno na: https://fmz.edu.rs/novi/download/01_oas/predmeti/2019/01_DE_2019-20.pdf

štom. Studenti, koji su najčešći čitatelji centralne knjižnice Univerziteta u Beogradu, nerijetko se služe e-člancima, ali im je ugodnije, svakako, čitati literaturu koja je pristigla u fond ove Knjižnice na materinskom jeziku i u papirnatu obliku. Na ovaj se način djela čitaju u udobnijem položaju, a citiranje je stručnog ili znanstvenog izvora olakšano. Pretraživanje postaje istraživanje zato što se broj dostupnih izvora informacija povećava iz dana u dan. Nije neobično pronaći dobar časopis iz bilo koje suvremene znanstvene discipline u slobodnu pristupu.

Ne bi trebalo zanemariti ni to da Univerzitet u Beogradu ima otvoreni repozitorij e-teza u koji se pohranjuju kompletni tekstovi doktorata obranjenih na tom Sveučilištu. Naziv je tog repozitorija PHAIDRA.¹² To je Digitalni repozitorij sveučilišta u Beogradu.¹³ Sveučilišna knjižnica u Kragujevcu ima svoju PHAIDRA-u s istim nazivom. U taj repozitorij pohranjuju se kompletni tekstovi doktorata obranjenih na Univerzitetu u Kragujevcu.¹⁴ Osim toga, Univerzitet u Nišu također ima svoju PHAIDRA-u, s istom ili sličnom svrhom, tj. pohrane kompletnih tekstova doktorata koji su obranjeni na Univerzitetu u Nišu.¹⁵ Knjižničari pomažu korisnicima da pretraže i Portal europskih e-teza DART (Digital Access to Research Theses ili Digitalni pristup istraživačkim tezama).¹⁶

Do podataka o tome pronalaze li korisnici ono što im u knjižnici treba može se doći na više načina. Neki su od njih:

1. anketno istraživanje ovlaštenih ili mjerodavnih osoba zaposlenih u knjižnici ili u ustanovi kojoj ona pripada
2. provođenje fokusnog intervjua uz upotrebu kamere.¹⁷

Rezultatima obaju oblika istraživanja knjižnice se mogu koristiti u idućem razdoblju radi upotpunjavanja fonda ekonomske literature i unapređivanja svoga rada. U praksi je bilo češće provođenje anketnog istraživanja u tradicionalnu smislu – korištenjem upitnikom u papirnatu obliku ili e-putem. Korisnici mogu i osobno izraziti želju za određenom publikacijom, a to su tzv. deziderati.

U ovom radu nije dan popis ekonomskih knjižnica Srbije kako bi se izbjeglo zadržavanje na pitanjima koja nisu jako važna za čitatelje zbornika radova predstavljениh na skupu 16. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica koji je održan u Lovranu 2019., na kojem je prezentiran ovaj rad. Primjerice, ono što bi moglo zanimati čita-

¹² Akronim od Permanent Hosting, Archiving and Indexing of Digital Resources and Assets. PHAIDRA je sustav za permanentni smještaj, arhiviranje i indeksiranje digitalnih izvora i objekata.

¹³ E-teze Univerziteta u Beogradu. [citirano: 2019-05-04]. Dostupno na: <https://eteze.bg.ac.rs>

¹⁴ E-teze Univerziteta u Kragujevcu. [citirano: 2019-04-22]. Dostupno na: <https://eteze.kg.ac.rs>

¹⁵ E-teze Univerziteta u Nišu. [citirano: 2019-04-18]. Dostupno na: <https://eteze.ni.ac.rs>

¹⁶ The DART-Europe E-theses Portal. [citirano: 2020-12-15]. Dostupno na: www.dart-europe.org

¹⁷ Župan, V. Marketing u bibliotekama. Beograd: Svet knjige, 2001.

telja iz Hrvatske jest kako nabaviti konkretno djelo. Tada bi najkorisnije bilo obratiti se onoj knjižnici u Hrvatskoj koja ima službu međuknjižnične posudbe s inozemstvom. Univerzitetska biblioteka u Beogradu, kao centralna knjižnica Sveučilišta u Beogradu, takvu službu ima već godinama. Učlanjeni joj se korisnici rado obraćaju.

Zaključak

Građa o ekonomskom razvoju i srodnim problemima nabavlja se, obrađuje, smješta u spremišta i pruža na korištenje učlanjenim čitateljima visokoškolskih knjižnica Srbije. Sveučilišno knjižničarstvo Srbije posjeduje literaturu iz područja ekonomskog razvoja društva, što pokazuju rezultati pretraživanja provedenih u sustavu COBISS.SR, a preciznije u zajedničkom e-katalogu COBIB.SR. Svaka visokoškolska knjižnica Srbije, tj. i ona koja je ekonomski orijentirana, obavlja svoju djelatnost prema utvrđenu pravilniku i statutarnim odredbama ustanove kojoj pripada. Provedeno pretraživanje pokazuje da u sustavu COBISS.SR ima građe iz ekonomskog razvoja, iako manje nego iz financija, ali i iz marketinga.

Nedostatak građe iz područja ekonomskog razvoja i njemu srodnih ekonomskih disciplina može se nadoknaditi na više načina. Jedan je od njih međuknjižnična posudba s inozemstvom, a drugi je korištenje e-izvorima. Osim toga, otvoreni repozitoriji danas znatno pridonose razvoju ekonomske misli u čitatelja. Zato bi trebalo spomenuti tri PHAIDRA repozitorija – onaj kreiran u Beogradu te one osnovane na sveučilištima u Kragujevcu i Nišu. Ta se tri repozitorija redovito upotpunjuju novim doktoratima koji su obranjeni na jednom od tri spomenuta sveučilišta. Osim toga, Portal europskih e-teza DART (The DART-Europe E-theses Portal) također je jako važan za praćenje ekonomskorazvojne problematike u svijetu.

Što se tiče digitalnih repozitorija, zastupljeni su doktorati iz najrazličitijih ekonomskih područja. Digitalni repozitorij Univerziteta u Beogradu sadržava, uz doktorate iz ostalih društvenih znanosti, i one iz ekonomskih znanosti. To se također odnosi na Univerzitet u Kragujevcu i Univerzitet u Nišu. Osim toga, učlanjenim su čitateljima dostupni i ostali e-izvori što će im omogućiti da lakše i uspješnije proučavaju konkretnu ekonomsku problematiku kojom se bave.

Literatura

- Biblioteka Matice srpske. [citirano: 2019-04-06]. Dostupno na: <https://www.bms.rs>
E-teze Univerziteta u Beogradu. [citirano: 2019-05-04]. Dostupno na: <https://eteze.bg.ac.rs>
E-teze Univerziteta u Kragujevcu. [citirano: 2019-04-22]. Dostupno na: <https://eteze.kg.ac.rs>
E-teze Univerziteta u Nišu. [citirano: 2019-04-18]. Dostupno na: <https://eteze.ni.ac.rs>

- Institut informacijskih znanosti u Mariboru. [citirano: 2019-04-05]. Dostupno na: <https://www.izum.si>
- Ivanov, S. Pojam e-poslovanja i digitalna ekonomija. Zaječar: Fakultet za menadžment, 2019. Str. 20. [citirano: 2020-12-15]. Dostupno na: https://fmz.edu.rs/novi/download/01_oas/predmeti/2019/01_DE_2019-20.pdf
- Narodna biblioteka Srbije. [citirano: 2019-04-07]. Dostupno na: <https://www.nb.rs>
- Univerzitetska biblioteka „Nikola Tesla“ u Nišu. [citirano: 2019-05-03]. Dostupno na: <https://www.ubnt.ni.ac.rs>
- Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“ u Beogradu. [citirano: 2019-04-09]. Dostupno na: www.unilib.rs
- Univerzitetska biblioteka u Kragujevcu. [citirano: 2019-05-04]. Dostupno na: www.ub.kg.ac.rs
- The DART-Europe E-theses Portal. [citirano: 2020-12-15]. Dostupno na: www.dart-europe.org
- Zakon o bibliotečko-informacionoj delatnosti. // Službeni glasnik RS 52(2011). [citirano: 2020-12-09]. Dostupno na: <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-bibliotecko-informacionoj-delatnosti.html>
- Župan, V. Marketing u bibliotekama. Beograd: Svet knjige, 2001.